

विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर

(अधिकारप्रदत्त स्वायत्त संस्था)

समाजशास्त्र विभाग

Notice

दिनांक - ०५/११/२०२४

समाजशास्त्र विभागातील B.A.I च्या सर्व विद्यार्थ्यांना सूचित करण्यात येते कि शैक्षणिक वर्ष २०२४-२५ च्या पहिल्या सत्रातील अंतर्गत मूल्यमापनासाठी आवश्यक असणारे होमअसायमेंट दि. १०/११/२०२४ पर्यंत जमा करावे.

प्रा. एच. व्ही. चामे

विभाग समुख
HEAD
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY
VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR
(EMPOWERED AUTONOMOUS)

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's
VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR (EMPOWERED AUTONOMOUS)

Subject Wise Student Blank Marks Entry

Session: NEP 2.0 MAR - APR 2025

Subject: PRINCIPLES OF SOCIOLOGY-II
(2DSC01SOC21)

Stream: B.A.

Standard: B.A. - FY

Sub-Subject: CIE

Semester: SEM - II

Max Marks: 10

Print Date : 24-03-2025

Page No :Page 1 of 1

SrNo	PRN	SeatNo	GRNos	StudentName	Marks
1	2024014230	3372004	3012434	SAWANT SNEHAL BASAPPA	10
2	2024014079	3372011	3015164	KAMBLE SNEHAL HINDURAO	9
3	2024014083	3372014	3013105	KAMBLE BHAGYASHRI BHIMRAO	10
4	2024014172	3372026	3012342	MULLANI MAHEK IMRAN	10
5	2024014174	3372028	3011918	NADAF NAJIYA RAKESH	10
6	2024014168	3372032	3015094	MORE MONIKA BALU	10
7	2024014265	3372033	3015695	TIBILE KARUNYA YUVRAJ	9
8	2024014055	3372034	3012152	HINGOLE SWATI DIPAK	9
9	2024014117	3372036	3012265	KHAMKAR ARPITA JEEVAN	10
10	2024014027	3372038	3011949	CHOUGULE SAYALI DADASO	9
11	2024014116	3372039	3011973	KHADE SAKSHI SATISH	9
12	2024014243	3372043	3015668	SHINDE HARSHAL LAXMAN	8
13	2024014010	3372044	3015789	BALNAIK PRAVIN PRABHAKAR	8
14	2024014115	3372048	3011874	KHADE AYUSH RAJU	9
15	2024014139	3372051	3011867	LOHAR SIDDHI NANASO	9
16	2024014060	3372052	3011929	JADHAV ANJALI PRASHANT	9
17	2024014087	3372054	3015928	KAMBLE MADHURI SATAPA	9
18	2024014235	3372055	3013017	SHAIKH SWALIHA IMRAN	10
19	2024014009	3372056	3012979	BAGWAN ASHPAK RAJU	9
20	2024014078	3372057	3011957	KALE POONAM ANIL	9
21	2024014229	3372071	3015254	SAWANT RIYA NITIN	10
22	2024014201	3372072	3011878	PATIL SANIKA SANJAY	9
23	2024014146	3372080	3011932	MAGDUM NIKITA SANTOSH	10
24	2024014081	3372083	3014871	KAMBLE ADITYA KRUSHNAT	9
25	2024014218	3372086	3013080	POWAR YASH PRAKASH	10
26	2024014012	3372087	3012008	BANSODE SHIVAJI VITTHAL	9
27	2024014251	3372089	3013159	SHIVAGAN AVINASH KISHOR	9
28	2024014193	3372090	3012007	PATIL ATHARV AMAR	9
29	2024014058	3372091	3011923	HOSMANI PRAVIN ASHOK	9
30	2024014042	3372093	3015882	GARDI ASHFANA SAHIL	10
31	2024014269	3372095	3014958	WALAWLKAR NEETA YALLAPPA	9
32	2024014214	3372098	3011986	PINGALE PREM NITIN	10
33	2024014213	3372103	3011987	PINGALE HARSHWARDHAN MOHAN	10
34	2024014076	3372104	3015722	KADAM TEJAS PRATAP	9
35	2024014196	3372105	3013453	PATIL NEHA RANJIT	10
36	2024014211	3372106	3015878	PATOLE TITIKSHA YUVRAJ	9
37	2024014069	3372107	3015696	JAMBALE PIYUSH ANANDA	10
38	2024014039	3372109	3015856	GAIKWAD SATYAJIT SANJAY	10
39	2024014228	3372110	3012246	SATHE SUPRIYA RAMA	10
40	2024014019	3372111	3012247	BUDHALE PRATIKSHA BAJIRAO	9
41	2024014255	3372112	3012978	SUTAR ADITI SUKHDEV	9
42	2024014140	3372113	3015489	LOKARE USHA JALINDAR	9
43	2024014147	3372114	3012256	MAHAT SAHIL NOORMAHMAD	9
44	2024014114	3372115	3012250	KHADAKE VIDYA TANAJI	9
45	2024014118	3372116	3014084	KHOPKAR SWAPNALI BABASAHEB	10
46	2024014048	3372118	3012927	GONGANE TEJU UTTAM	10
47	2024014159	3372119	3012228	MASHAL AKIB RAFIK	10
48	2024014031	3372121	3015561	DANAWADE AMIR SAMEER	9
49	2024014272	3372122	3011944	WAVARE RUSHIKESH DIPAK	10
50	2024014223	3372123	3012121	SALOKHE ADITYA RANJEET	9
51	2024014099	3372124	3013090	KAMBLE SNEHAL SHIVAJI	9
52	2024014270	3372127	3014837	WASKAR RAJWARDHAN SANJAY	10
53	2024014041	3372128	3013291	GANGWANI BHUMIKA JAYKUMAR	10
54	2024014190	3372132	3012062	PATEL Aaftab ABDULGANI	10
55	2024014001	3372142	3013361	AAMANE TANUJA RAMESH	9
56	2024014164	3372143	3015770	MODIKAR SUMIT YUVRAJ	9
57	2024014233	3372144	3015932	SHAIKH RAMJAN DASTAGIR	10

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's
VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR (EMPOWERED AUTONOMOUS)

Subject Wise Student Blank Marks Entry

Session: NEP 2.0 MAR - APR 2025

Subject: PRINCIPLES OF SOCIOLOGY-II
(2DSC01SOC21)

Stream: B.A.

Sub-Subject: CIE

Standard: B.A. - FY

Max Marks: 10

Semester: SEM - II

Page No :Page 1 of 1

Print Date : 24-03-2025

58	2024014241	3372145	3013097	SHIKALGAR TANJILA JAMIR	10
----	------------	---------	---------	-------------------------	----

HEAD
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY
VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR
(EMPOWERED AUTONOMOUS)

VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)

SUPPLIMENT

सैनिका संजय माटील

Suppliment No. :

Roll No. : 4001

Class : B.A Bnt - I

Signature
of
Supervisor

Subject : समाजशास्त्र

Test / Tutorial No. :

Div. : B

Q1. सामाजिक विचलनाची कारणे स्पष्ट करा.

व्यक्ती, समूहाकडून सामाजिक विचलन का होते याबाबत पुढील काही महत्वाच्या कारणांचा वा घटकांचा विचार केला जातो.

1. संदोष समजिकरण : — जन्मजात जैव गुण्यांचे सामाजिक गुण्यात स्फांतरण करणाऱ्या सामाजिकरणाची प्रक्रिया संदोष असले तर अशा व्यक्तीकडून सामाजिक विचलन होते. व्यक्तीवर लहानपणापासून योग्य ते संस्कार बिंबवणे, सामाजिक नियमनांचे महत्व व त्यानुसार वर्तनाचे भाषांचे व्याख्या अंगी ठरवणे, सामाजिक मुल्यांची व्यक्तीला पुरेशी ओळख करून देणे इत्यादी बाबी समजिकरणाच्या प्रक्रियेतून अपेक्षित असतात. पण या गोष्टी साध्य झाल्या नाहीत तर त्या व्यक्तीस समजिकरण संदोष होते. मदरपी बडील, चोरी करणे, गुलाम न रागावणारी आई, शाळा चुकवून मारामार करणे, वगैरे विद्याश्यास सिगारेट - बिडी आनावयास येणे, शिक्षक इत्यादींमुळे समजिकरण दोषपूर्ण होण्याची शक्यता अधिक असते. यामुळे व्यक्तीची सामाजिक नियमनांच्या पालनपेक्षा त्याच्यातून पळवाटा काढून उल्लंघन करण्याची वृत्ती बळावते. याबाबत पारसस यांनी म्हटले आहे की

सामाजिक नियमनांच्या पालनावर निष्ठा व्यक्त करणाऱ्या व्यक्ती जेव्हा पुत्यक्षान त्याच्या विरोधाना वागतात तेव्हा ते पाहुन व्यक्तीचे सामाजिकरुा असोष होने समजिकरुणाची ही माध्यमे तुम्हाई - वडील , कुटुंबातील अन्य व्यक्ती संबंधी शाळेतील शिक्षक वगैरे वरकरणी विचलित वर्तनभ्या धिक्कार करतात पण क्सातून सामाजिक विचलनाचा पुररकारय करतात ही गोष्टी असोष समजिकरुणास पोषक ठरुन सामाजिक विचलनाचे महत्वाचे कारण वनेते.

2. पुररकार व दंडाची दुवळी व्यवस्था : — समाजाच्या नियम नुरुप वर्तन करुणावदुदल हश्य , अदृश्य स्वरुपात पुररकार व सामाजिक विचलनाबाबत दंड व शिक्षा देण्याची पुभावी व कणभर व्यवस्था समाजात असणे आवश्यक आहे समाजाच्या नियमनातुप व्यक्तीचे पुभावी व झाले त्यास वक्षीस मिळाले तर तसे वर्तन करुणाची वृत्ती वाढीस लागते तसेच विचलित व्यक्तीस त्याच्या सामाजिक विचलनावदुदल कठोर शिक्षा सुनावली गेली तर सामाजिक विचलनास पुभावी पायबंद वसते पण सामाजिक नियमनांच्या चौकटीत वर्तन करुणाच्यास कोणताही पुररकार नाही व सामाजिक विचलनावदुदल समर्थनीर दंड वा शिक्षा नसेल तर सामाजिक विचलन वाढीसल लागते कारण सामाजिक नियमनांच्या पालनावरुा व्यक्तीला विश्वासचु तो सामाजिक विचलन करुणाच्या व्यक्ती समाजातुाही शिक्षेरिवाय राजरोस मिरवू लागल्या तर सामाजिक नियमनांवरुा व्यक्तीना पेखील सामाजिक विचलनाची मातुा पडते परीक्षेच्या वेळी कॉपी करुणाच्या विदयाश्याकिडुन केवल कॉपीचे मटेरियल काडुन घेणे व त्यास केवल रागे भरणे म्हणजे कॉपीच्या वेरुमार वाढीस चालनाच होय.

3. सामाजिक नियमनांची दुवळी अंमलवजावणी : — सामाजिक नियमने असली तरी त्याची अंमलवजावणी पुभावीपणे होणे आवश्यक आहे . चोरचा बंदावस्त

कारण यासाठी अधिक पोलिसांची आवश्यकता असेल व त्याची पूर्तता होत नसेल तर सामाजिक विचलनास चालनाच मिळते. म्हणजे सामाजिक नियमनांची ही हुबूकी अंमलबजावणी सामाजिक विचलनास चालना देणारी ठरते. काही वेळा सामाजिक नियमने अनेक असतात तरीच ती क्लिष्ट गुंतागुंतीची असतात त्यामुळे सामाजिक विचलन झाले आहे ही गोष्ट सिद्ध करणे कठीण होते. तसेच काही नियम, कायदे असे असतात की त्यांचे तंतोतंत पालन व्यक्तीला शक्य नसते.

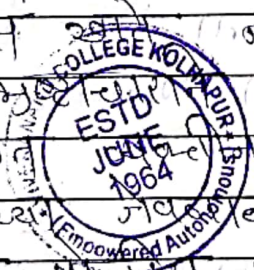
4. सोईस्कर समर्थन (सयुक्तीकरण) : — सामाजिक विचलन करणाऱ्या व्यक्तीला आपण सामाजिक नियमनांचे कलंकधन करित आहोत याची पुरेपूर जाणीव असते पण अशा वर्तनाचे ते सोईस्कर समर्थन करतात व आपण असे चुकलेलो नाही हे दाखविण्याचा प्रयत्न करतात इंग्रजी भाषाच इतकी क्लवधु आहे किंवा वर्गात शिकवलेच नाही असे कापी करणारे विद्यार्थी जेव्हा सांगतात तेव्हा ते त्यांच्या दृष्टीने सोईस्कर समर्थन ठरते चोरी केली नसती तर कुपारी मेलने असतो असे सांगणारा चोर आपणाला चोरी करण्याशिवाय दुसरा पर्यायच नव्हता असे भासवतो विचलित व्यक्तीला अशा समर्थनास सयुक्तीकरण असे म्हटले जाते. फक्त पुकारे यामुळे विचलित व्यक्ती आपले वर्तन न्याय्यच आहे असे भासविण्याचा प्रयत्न करते अशा पुकारे आपल्या प्रतिमेचे संरक्षण करणे व आपण योग्यच आहोत असे दाखवते. जर समाजाने असे समर्थन वा सख्खत सहज व खुलमपणे देता येत असेल तर सामाजिक विचलनास मोठी चालना मिळते.

5. सामाजिक नियमनांची अनिश्चित मर्यादा : — सामाजिक नियमने अनेक असण्याबरोबरच ती अस्पष्ट असली तर व्यक्तीने नेमके कोणते वर्तन करावे याचे मार्गदर्शन होत नाही अशा अस्पष्ट संसिद्धि सामाजिक नियमनांचे अनेक अशी लावले जातात. त्यात परस्पर विरुद्धता आढळते अशी

परिस्थिती सामाजिक विचलनास साहाय्यभुत ठरते काही वेळा वकील लोक तर याचा फायदा घेऊन गुहेगाराची फायद्याच्या कच्चाट्यानुन सुटका करताना त्याला निर्दोष ठरताना.

६. सामाजिक नियमनांच्या उल्लंघनाबाबत भुप्तता : — सामाजिक नियमनांचे उल्लंघन करणाऱ्या व्यक्तीच्या वर्तनाच्या प्राढा वाचला जाऊन त्याची शिक्षा त्याला भोगावी लागली आहे हे समाजाच्या निदर्शनास येणे व आणणे अत्यंत आवश्यक आहे त्यामुळे अशा विचलित व्यक्तीकडून अशा पुकाराचे वर्तन होऊ नये याची दक्षता घेतली जाते त्यामुळे अशा विचलित व्यक्तीकडून अशा पुकारे तसेच इतरांनाही तो गळ घडा असतो पण बऱ्याच वेळा अशा वर्तनाबाबत जाणीवपूर्वीक भुप्तता पाळली जाते त्यासाठी कोणतेही मार्ग स्वीकारले जातात दानधुरपणाचा आव आणणारे वाजत गाजत मुख्यादया धर्मशिक्षेस देणगी देतात पण दारूचे भुप्ते चालवणे समालिंभ करणे लाखो रुपयांच्या टॅक्स चुकवणे वगैरे कसेच धंदे भुप्तवणे चालवताना तेव्हा सामाजिक नियमनांच्या उल्लंघनाबाबत भुप्तता पाळली जाण्याने सामाजिक विचलनास मोठी चालना मिळते.

७. भ्रष्टाचार : सामाजिक नियमनांचे उल्लंघन झाल्यास विचलित व्यक्तीला शिक्षा देण्यासाठी अनेक यंत्रणा असतात कदा परंपरागत ग्राम पंचायती जात पंचायती पोलीस या यंत्रणा वगैरे पण याच यंत्रणा जर भ्रष्टाचार पोखरलेल्या असतील तर त्यांचा फायदा विचलित व्यक्तीला, समुहानाच होतो. दारूची वाटली व मटनाच्या जवळवर युश होणारे पोलीस असतील जिल्हा पोलीस प्रमुखाची मुठ दाखता येणे शक्य असेल त्याचाधीर लचखाळू असतील तर सामाजिक विचलनास गळ पुकारे मुक्त परवानगीच मिळते.

VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)

SUPPLIMENT

सुनिता सैजय पाटील

Suppliment No. :

Roll No. 4 2021

Class

B.A. Part I

Signature
of
Supervisor

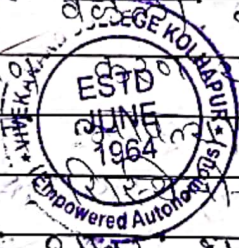
Subject : समाजशास्त्र

Test / Tutorial No. :

Div. : B

८. गुन्हा पीडितांचे पुनर्वसन सामाजिक विचलनास
सहकार्य : — दाखवण्याची चोरी झाली तरुणीचा
विनयभंग झाला. मुलीस हुक्यासाठी छळले गेले तरीही बचाव
वेळाला अशा गुन्हास बली पडणाऱ्या व्यक्ती सामाजिक
विचलन करणाऱ्या व्यक्तीस शासन व्हावे याबाबत
सांबधित यांग्रेस सहकार्य करित नाहीत. चोरीची फिराद न
करणे विनयभंग वा बलात्कार झाला तरी कशाळा आता
व्यतः स्वयं अक्रुचे धाडवेडे दाढावयाचे मारपीट केलेल्या
गुंडाविरुद्ध तक्रार केली तर गुन्हा करणाऱ्या व्यक्तीस गळ
पुकारे पुनर्वसन अपुनर्वसणे सहकार्य मिळते. परिणामी
सामाजिक विचलनास चालनास मिळते.

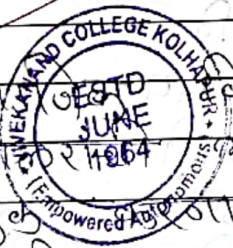
९. सामाजिक नियंत्रणकर्त्यांची द्विधा मनःस्थिती : —
काही वेळेला सामाजिक विचलन करणाऱ्या व्यक्ती सामाजिक
नियंत्रणकर्त्यांना अधिकृत व्यक्तीला फितबिण्याचा पुनर्वसन
करतात. कल्याणदल खोटा पश्चात्ताप व्यक्त करणे
इतर नियंत्रणकर्त्यांना आपल्या वर्तनाला कशी कारणीभूत
आहे यावर भर देणे वगैरे मागच्या उपयोग करून
सामाजिक नियंत्रणकर्त्यांची लढा. पोलीस, परीक्षक,
शिक्षक, आई नवरील वगैरे द्विधा मनःस्थिती
होते. मुलगा कापी करतोय खरा पण तो गरीब

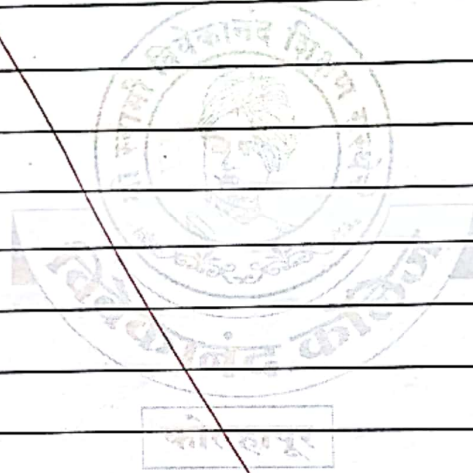
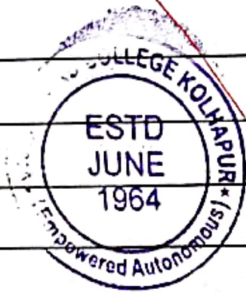
आहे तेव्हा त्याचे नुकसान करीव का ? या पक्षीक्षकाच्या विधा मनःस्थितीचा फायदा विव्याख्या होतो व त्याच्यावर कांही केस केली जात नाही पण हीच विधा मनःस्थिती वाढत्या सामाजिक विचलनाला मोठ्या प्रमाणात चालना देते.

10. उपसंस्कृती वा विशिष्ट समुहांकडून विचलनाचे सशुक्तीकरण :- समाजात काही समूह असे असतात की त्यांच्याकडून सामाजिक विचलनाचे सशुक्तीकरण केले जाते अशा समुहातून एक उपसंस्कृतीच आकारात आलेली असते. त्यांच्या दृष्टीने समाजातील सामाजिक नियमने फारशी महत्त्वाची नसतात. उलट ते अशा सामाजिक नियमनांचा अनादर करताना काही जमाती या गुन्हेगारीत वाळबगार असतात. गुन्हे करणे, चोऱ्या करणे हे त्यांच्या दृष्टीने सशुक्तीकरण असते अशा जमातीत लहानपणापासून मुलांना अशा वर्तनाचे धडे दिले जाताना ओपडपट्टी तर उघडपणे एक उपसंस्कृती असते. तेथे चालवारी दादागिरी जुगारी अड्डे, दारूची व चोरट्या मालाची वाहतूक, मारामार, शिंपांन्ना पदोपदी होणारा विनयभंग, खुला वेश्याव्यवसाय, पाईप लाईन नोडून पाणी मिसवणे वगैरेच वर्तन तेथे मोठ्या प्रमाणात होत असते. अशा समुहातील नियमनांचे पालन हे त्या समुहातील प्रमाणित नियमनानुसार असले तरी अकुण समाजाच्या दृष्टीने सामाजिक नियमनांचे उल्लंघन असते.

सामाजिक विचलन करणाऱ्या समुहावद्दल निष्ठा - समाजात आंतरराष्ट्रीय टोली, मादक पदार्थांची वाहतूक करणारी संघटना, दरोडेखोरांची टोली अशा समुहातील सदस्यांत आपल्या समुहावद्दल निष्ठा असते. अशा समुहाशी वैश्मान होणे व त्यातून

बाहेर पडणे कोणत्याही सदस्याला शक्य नसते जर
बाहेर पडण्याचा प्रयत्न केला तर अशा समूहाची
सर्व कळकळी चव्हाट्यावर येतील व इतरांना त्यांचे
गंभीर परिणाम भोगावे लागतील म्हणून अशा
फुटिरांना बाहेर पडू दिले जात नाही त्यांचे बाहेर
पडण्याचे सर्व दरवाजे बंद केले जातात.

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha Kolhapur's

VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)**SUPLIMENT**Signature
of
Supervisor

Suppliment No. : 1+1=02

Roll No. : 4083

Class : B.A. I

Subject : Sociology

Test / Tutorial No. :

Div. :

६. विचलन म्हणजे काय ते सांगून त्याची कारणे स्पष्ट करा.

* सामाजिक विचलनाच्या व्याख्या -

१. डेव्हिड पॉपेरो -

समूहाच्या किंवा समाजाच्या सामाजिक नियमनांच्या भंग करणारे वर्तन म्हणजे विचलन होय.

२. शेपर्ड, ओडोम आणि ब्रुटन -

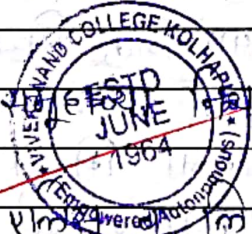
समूहाचे किंवा समाजाचे नियम मीडून होणारे वर्तन म्हणजे सामाजिक विचलन होय.

३. वॉलेस आणि वॉलेस -

ज्या समूहात वर्तन वाडून येते त्या सामाजिक नियमनांच्या भंग करणारे वर्तन म्हणजे विचलन होय.

४. एल्डरवुड आणि पेट्स -

समाजात संमत केलेल्या प्रमाणकांपेक्षा वेगळे आचरण म्हणजे विचलित वर्तन होय.

* सामाजिक विचलनाची कारणे -

व्यक्ती, समूहाकडून सामाजिक विचलन का होते याबाबत पुढील काही महत्वाच्या कारणांचा या वर्कांच्या विचार केला जातो.

II सदोष समाजीकरण -

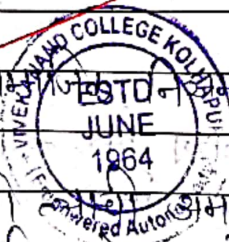
जन्मजात जैव प्राण्यांचे सामाजिक प्राण्यात रूपांतर करण्याची समाजीकरणाची प्रक्रिया सदोष असेल तर अशा व्यक्तीकडून सामाजिक विचलन होते. व्यक्तीवर लहानपणापासून चोख ते संस्कार विवरणे, सामाजिक नियमांचे महत्त्व व त्यानुसार वर्तनाचे गंभीरत्व त्याच्या अंगी ठरवणे, सामाजिक मूल्यांची व्यक्तीला पुरेशी ओळख करून देणे इत्यादी बाबी समाजीकरणाच्या प्रक्रियेतून अपेक्षित असतात. पण या गोष्टी साध्य झाल्या नाहीत तर त्या व्यक्तीचे समाजीकरण सदोष होते.

III पुरस्कार व दंडाची दुबळी व्यवस्था -

समाजाच्या नियमानुरूप वर्तन करण्याबद्दल दृश्य, अदृश्य स्वरूपात पुरस्कार व सामाजिक विचलनाबाबत दंड वा शिक्षा देण्याची प्रभावी व कणखर व्यवस्था समाजात असणे आवश्यक आहे. समाजाच्या नियमानुरूप व्यक्तीचे कौतुक झाले, त्यास बक्षीस मिळाले तर तसे वर्तन करण्याची वृत्ती वाढिस लागते. तसेच विक्रिय व्यक्तीस त्याच्या सामाजिक विचलनाबद्दल कठोर शिक्षा सुनावली गेली तर सामाजिक विचलनास प्रभावी पायबंद बसतो.

IV सामाजिक नियमनांची दुबळी अंमलबजावणी -

सामाजिक नियमने असली तरी त्यांची अंमलबजावणी प्रभावीपणे होणे आवश्यक असेल व त्याची पूर्तता होत नसेल तर सामाजिक विचलनास चालना मिळते. चोरांच्या बंदोबस्त करण्यासाठी अधिक पोलीसांची आवश्यकता भासते. म्हणजे सामाजिक नियमनांची ही दुबळी अंमलबजावणी सामाजिक विचलनास चालना देणारी ठरते. काही नियम, कायदे असे असतात की त्यांचे तंतोतंत पाळून व्यक्तीला शक्य नसते.

८) सोईस्कर समर्थन (सह्युक्तीकरण) -

सामाजिक विचकन करणाऱ्या व्यक्तींना आपण सामाजिक नियमनांचे उल्लंघन करीत आहोत याची पुरेपूर जाणीव असते, पण अशा वर्तनाचे ते सोईस्कर समर्थन करतात व आपण कसे चुकलेलो नाही हे दाखविण्याचा प्रयत्न करतात. 'इंग्रजी भाषाय इतकी अवघड आहे किंवा वगति शिकवलेच नाही' असे कोंफी करणारे विद्यार्थी जेव्हा सांगतात तेव्हा ते त्यांच्या दृष्टीने सोईस्कर समर्थन ठरते.

९) सामाजिक नियमनांची अनिश्चित मर्यादा -

सामाजिक नियमने अनेक असल्याबरोबरच ती अस्पष्ट असली तर व्यक्तीने नेमके कोणते वर्तन करावे याचे मार्गदर्शन होत नाही अशा अस्पष्ट, असंदिग्ध सामाजिक नियमनांचे अनेक अर्थ लावले जातात. त्यात परस्पर विसंगती जाळते, अशी परिस्थिती सामाजिक विचकनास सहाय्यभूत ठरते. काही वेळा वकील लोक तर यांच्या कायदा होऊन गुहेगारची कायद्याच्या कचाट्यातून सुटका करतात. त्यांना निर्दोष ठरवतात.

१०) सामाजिक नियमनांच्या उल्लंघनाबाबत गुप्तता -

सामाजिक नियमनांचे उल्लंघन करणाऱ्या व्यक्तीच्या वर्तनाचा पाढा वाचता जाऊन त्याची शिक्षा होणे गरजेची लागली आहे हे समाजाच्या निदर्शनास येणे व आणणे आवश्यक आहे. त्यामुळे अशा विचकित व्यक्तीकडून अशा प्रकारचे धोके नये याची दक्षता घेतली जाते. तसेच इतरांनाही तो एक धोका असतो. पण बऱ्याच वेळा अशा वर्तनाबाबत जाणीवपूर्वक गुप्तता पाळली जाते. त्यासही कोणतेही मार्ग स्वीकारले जातात. दानशूरपणाचा आव आणणारे वाजतगाजत रथाच्या धर्मशालेस देणगी देतात, पण दारूचे गुत्ते चाळवणे, रसमगिंग करणे, कासो रुपयांचा टॅक्स चुकवणे वेगळे अवैध धंदे गुप्तपणे चालवतात. तेव्हा सामाजिक नियमनांच्या उल्लंघनाबाबत गुप्तता पाळली जाण्याने सामाजिक विचकनास मीठी चालना मिळते.

ग)

भ्रष्टाचार -

सामाजिक नियमनाचे उल्लंघन झाल्यास विचलित व्यक्तींना शिक्षा देण्यासाठी अनेक यंत्रणा असतात. उदा., परंपरागत ग्राम पंचायती जात पंचायती, पोलिस खाते, न्याय यंत्रणा वगैरे. पण याच यंत्रणा जर भ्रष्टाचाराने पोखरलेल्या असतील तर त्यांच्या फायदा विचलित व्यक्तींना, समूहांनाच होतो. दारूची बाटली व मंठाच्या जेवणावर खूप होणारे पोलिस असतील. जिल्हा पोलिस प्रमुखाची भूठ दाढता येणे शक्य असेल. न्यायाधीश लापवाक असतील तर सामाजिक विचलनास एक प्रकारे मुक्त परवानगीच मिळते.

घ)

गुन्हा पीडितांचे प्रत्यक्षप्रत्यक्ष सामाजिक विचलनास सहकार्य -

खोरी झाळी, तरुणांचा विनयभंग आला, मुलीस हुज्यासाठी छळले गेले तरीही वत्याच वेळेला अशा गुन्हास बळी पडणाऱ्या व्यक्ती सामाजिक विचलन करणाऱ्या व्यक्तीस शासन व्हावे, याबाबत संबंधित यंत्रणेस सहकार्य करित नाहीत. खोरीची फायदा म करणे, विनयभंग वा वलात्कार आला तरी कशाळा आता स्वतःच्याच अब्रुचे धिंडवडे काढवण्याचे मारपीट केलेल्या गुंडाविरुद्ध तक्रार केली तर पुन्हा मारपीट होईल इत्यादी प्रतिक्रिया जर गुन्हा पीडितांच्या असतील तर त्यामुळे गुन्हा करणाऱ्या व्यक्तीस एक प्रकारे प्रत्यक्ष अप्रत्यक्षपणे सहकार्यच मिळते. परिणामी सामाजिक विचलनास याकनाचा मिळते.

कु)

सामाजिक नियंत्रणकर्त्यांची द्विधा मनःस्थिती -

कधी वेळेला सामाजिक विचलनाच्या व्यक्ती सामाजिक नियंत्रण करणाऱ्या अधिकृत व्यक्तीला फिल्ल्याची प्रश्न करतात. आपल्या कृत्याबद्दल खोटा पश्चात्ताप व्यक्त करणे, परिस्थितीच आपल्या वर्तनाला कशी कमणीभूत आहे यावर भ्रष्ट देणे वगैरे मागण्या उपयोग करून सामाजिक नियंत्रणकर्त्यांच्या मनात विचलित व्यक्ती स्वतःबद्दल सहानुभूती निर्माण करते. त्यामुळे नियंत्रणकर्त्यांची द्विधा मनःस्थिती होते.

10) उपसंस्कृती वा विशिष्ट समूहांकडून विचलनाचे सधुक्तीकरण -

समाजात

काही समूह असे असतात की त्यांच्याकडून सामाजिक विचलनाचे सधुक्तीकरण केले जाते. अशा समूहांतून एक उपसंस्कृतीच आकारास आलेली असते. त्यांच्या दृष्टीने समाजातील सामाजिक नियमने फारशी महत्त्वाची नसतात. उलट ते अशा सामाजिक नियमनांचा अनावरण करतात. काही जमाती या गुन्हेगारीत वाकबगार असतात. गुन्हे करणे, चोऱ्या करणे हे त्यांच्या दृष्टीने सधुक्तीक असते. अशा जमातीत लहानपणापासून मुलांना अशा वर्तनाचे धडे दिले जातात. झोपडपट्टी तर उघडपणे एक उपसंस्कृती असते.

11) सामाजिक विचलन करणाऱ्या समूहाबद्दल निष्ठा -

समगलसंधी

आंतरराष्ट्रीय टोळी, मादक पदार्थांची वाहतूक करणारी संघटना, दरोडेखोरांची टोळी अशा समूहातील सदस्यांत आपल्या समूहाबद्दल निष्ठा असते. अशा समूहाशी बेईमान होणे व त्यातून बाहेर पडणे कोणत्याही सदस्याला वाक्य नसते. जर बाहेर पडण्याचा प्रयत्न केला तर अशा समूहाची सर्व कृष्णकृत्ये चकाल्यावर येतील व इतरांना त्याचे गंभीर परिणाम भोगाचे लागतील म्हणून अशा 'कुटिरांना' बाहेर पडू दिले जात नाही. त्याचे बाहेर पडण्याचे सर्व दरवाजे बंद केले जातात.

